

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de geannoteerde agenda voor de extra informele Raad Buitenlandse Zaken van 3 april 2020.

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De adjunct-griffier van de commissie,
Konings

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Algemeen	2
Coronavirus	2
Operatie Irini	8
Overige onderwerpen	10
II. Antwoord/Reactie van de Minister	10
III. Volledige agenda	10

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 3 april 2020, alsook van het verslag van de videoconferentie Raad Buitenlandse Zaken van 23 maart 2020. Wel hebben de leden nog een aantal vragen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken en het verslag van de videoconferentie van de Raad Buitenlandse Zaken van 23 maart 2020. Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen hierover.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken, die terecht in het teken staat van de coronacrisis.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de extra informele Raad Buitenlandse Zaken van 3 april 2020. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de extra informele Raad Buitenlandse Zaken. Deze leden hebben daarover de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en hebben nog enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het verslag van de videoconferentie van de Raad Buitenlandse Zaken van 23 maart jl. en van de geannoteerde agenda van de komende Raad. Zij hebben naar aanleiding daarvan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de extra informele Raad Buitenlandse Zaken van 3 april 2020. Zij hebben de volgende vragen.

Coronavirus

De leden van de VVD-fractie willen graag het goede werk van het ministerie van Buitenlandse Zaken benadrukken op het gebied van het terughalen van gestrande reizigers, en moedigen Europese samenwerking hierbij aan. Hoeveel mensen zijn er sinds het openen van het noodpunt teruggebracht en hoeveel reizigers worden er nog verwacht? Zijn er nog landen waarbij het regelen van repatriëringsvluchten problematischer blijkt, bijvoorbeeld met betrekking tot het toelaten van deze vluchten?

Daarnaast hebben de leden van de VVD-fractie nog een vragen over de berichten van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) dat er desinformatie gepaard gaat met het coronavirus. Klopt het dat sommige groepen en landen misbruik maken van deze crisis door met desinformatie bepaalde doelen te bereiken? Hoe gaat de Europese Unie hiermee om?

Daarnaast wijzen de leden van de VVD-fractie op wat de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlands Beleid en Veiligheid Borrell de «politics of generosity» noemde.¹ Hoe ziet de Minister de uitdaging hiervan en hoe wapent de EU zich hiertegen? Er zijn berichten dat de goederen die Rusland aan Italië levert grotendeels onbruikbaar waren. Kan de Minister dit bevestigen?

Ook vragen de leden van de VVD-fractie in hoeverre er een Europese discussie is over de effecten van de coronacrisis op de weerbaarheid van tijdelijk verzwakte Europese bedrijven tegen onwenselijk overnamebeleid gefinancierd door vreemde staten.

De leden van de PVV-fractie willen aftrappen met enkele opmerkingen over de coronacrisis. De leden van de PVV-fractie hekelen de houding van Italië, waar nu keihard geschreeuwd wordt om euro-coronabonds. Vooral de agressieve toon waarmee Italiaanse politici «solidariteit» proberen af te dwingen stuit deze leden tegen de borst. Zij willen dat de Minister zijn Italiaanse collega duidelijk maakt dat de Italianen pas op de plaats moeten maken en hun toon beter kunnen matigen. Zeker nu we in Nederland ook keihard moeten werken om de coronacrisis te beteugelen. Is de Minister bereid zijn Italiaanse collega aan te spreken? Zo nee, waarom niet?

De kern moet zijn dat Nederland op geen enkele wijze gaat meebetalen of garant gaat staan voor het bestuurlijk falen in één van de zuidelijke Europese landen, stellen de leden van de PVV-fractie. Dat moet de voornaamste boodschap zijn die de Minister vrijdag overbrengt aan zijn collega's als de coronacrisis wordt besproken. Wil de Minister die boodschap afleveren? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PVV-fractie vragen of de Minister ook kort kan reageren op het bizarre nieuws dat de EU als een dronken Sinterklaas 450 miljoen euro cadeau heeft gedaan aan Marokko voor de strijd tegen het coronavirus, terwijl de problemen in Europese landen, zoals Nederland, met het aantal besmettingen en slachtoffers veel groter zijn?² Uit welk potje komt dit geld en is het besluit hiertoe genomen met instemming en medeweten van de afzonderlijke EU-landen, zoals Nederland? Is Nederland hiermee akkoord gegaan? Zo ja, waarom? De leden van de PVV-fractie willen graag een reactie. Deze leden ontvangen graag ook een overzicht van landen (EU en niet-EU-landen) waar deze hulp nog meer naartoe is gegaan, plus de bedragen die ermee gemoeid zijn! Kan de Minister dit verstrekken?

Dan het coronavirus zelf. De leden van de PVV-fractie willen dat er zo min mogelijk belemmeringen zijn voor een effectieve bestrijding van het coronavirus. Landen moeten maximaal samenwerken waar het gaat om het delen van wetenschappelijk informatie over het virus en de bestrijding daarvan. Dat komt de volksgezondheid ten goede en bevordert de zoektocht naar een vaccin. Dat gezegd hebbende, hekelen de leden van de PVV-fractie de werkwijze van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), die door Taiwan aangeleverde medische informatie niet met andere

¹ Website EDEO, 24 maart 2020, «EU HRPV Josep Borrell: The Coronavirus pandemic and the new world it is creating» (<https://eeas.europa.eu/delegations/china/76401/eu-hrvp-josep-borrell-coronavirus-pandemic-and-new-world-it-creating>).

² Reuters, 27 maart 2020, «EU offers 450 mln euros to help Morocco counter coronavirus – statement» (<https://www.reuters.com/article/coronavirus-health-morocco-idUSL8N2BK71Y>).

landen deelt.³ Dat terwijl Taiwan één van de landen is die het virus wél op succesvolle wijze heeft weten in te dammen.

De leden van de PVV-fractie pleiten ervoor om de beperkingen die voor Taiwan gelden bij de WHO op te heffen. Deze leden willen dan ook dat Nederland het voortouw neemt voor toelating van Taiwan tot de WHO. Hoe kijkt de Minister hiernaar, nu steeds meer landen ook de samenwerking zoeken met Taiwan voor wat betreft de bestrijding van het coronavirus? Ook de EU werkt tot op een zeker niveau samen met Taiwan.⁴ Kan de Minister de actualiteiten aangrijpen om komende vrijdag een EU-brede discussie op gang te brengen over de volwaardige toelating van Taiwan tot de WHO? Zo nee, waarom niet?

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet van het kabinet ten aanzien van de coronacrisis. Het is logisch dat de prioriteit ligt bij het repatriëren van Nederlanders die in het buitenland verblijven. Naast de inzet van Nederland zelf is het ook goed als de EU hierin een rol speelt door middel van consulaire samenwerking. Het is goed om te lezen dat er onder de lidstaten grote overeenstemming bestaat over het belang en de noodzaak van consulaire coördinatie, waarbij de EU op gecoördineerde wijze derde landen zal aanspreken om te bewerkstelligen dat zij hun luchtruim openen voor repatriëring van EU-burgers.

Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie aandacht voor de situatie op Lesbos, waar vele vluchtelingen verblijven. Klopt het dat er inmiddels ook op Lesbos mensen besmet zijn met het coronavirus? Wat kunnen hiervan de gevolgen zijn voor het vluchtelingenkamp Moria? Worden rampscenario's besproken binnen de EU?

De leden van de D66-fractie benadrukken andermaal hun waardering voor de inzet van het kabinet om gestrande Nederlanders in het buitenland op te halen. Zij moedigen Europese samenwerking in deze consulaire ondersteuning van harte aan, omdat de gebundelde kracht van de EU zowel meer druk kan zetten op landen om het luchtruim te openen voor repatriëringsvluchten, en omdat het gecoördineerd ophalen van EU-burgers veel logistieke voordelen biedt. Deze leden hebben nog enkele vragen over deze inspanningen. Hoeveel Nederlanders zitten op dit moment nog vast in het buitenland? Wat zijn de hoofdoorzaken waardoor deze mensen op dit moment nog vastzitten? Welke landen houden tot nu landingsrechten tegen voor Nederlandse en Europese repatriëringsvluchten? Welke middelen zet de EU in om ervoor te zorgen dat die landingsrechten wel worden gegeven, en met welk resultaat?

De leden van de D66-fractie vragen tevens op welke termijn het kabinet verwacht een tweede groep van de in Peru gestrande reizigers op te kunnen halen.

De leden van de D66-fractie lezen dat Nederland sinds het begin van de corona-ontwikkelingen gebruik maakt van het *Union Civil Protection Mechanism*, waarmee de Europese Commissie repatriëringsvluchten co-financiert. Hoeveel geld komt hiermee toe aan Nederland? Hoeveel heeft Nederland tot op heden ontvangen en hoeveel is er nog beschikbaar voor Nederland om repatriëringsvluchten te organiseren?

³ Nu.nl, 30 maart 2020, «Taiwan: WHO deelt onze informatie over het coronavirus niet» (<https://www.nu.nl/coronavirus/6041312/taiwan-who-deelt-onze-informatie-over-coronavirus-niet.html>).

⁴ Focus Taiwan, 19 maart 2020, «CORONAVIRUS/Taiwan – EU discuss joint efforts to fight COVID-19» (<https://focustaiwan.tw/society/202003190022>).

De leden van de D66-fractie merken op dat gestrande reizigers in Nieuw-Zeeland vanwege de daar geldende lockdown en het gebrek aan vluchten nagenoeg geen mogelijkheid hebben om naar huis te reizen. Duitsland is er met *Lufthansa* in geslaagd om een enkele repatriëringsvlucht in te stellen om gestrande reizigers op te halen. Ziet de Minister een mogelijkheid om samen met Duitsland – en eventueel andere EU-landen – te onderzoeken of hiervan een gezamenlijke operatie gemaakt kan worden, en of Nederland een bijdrage kan leveren aan deze luchtbrug?

De leden van de D66-fractie merken op dat de in Marokko verkerende EU-burgers met zowel een Marokkaans als een paspoort van een EU-land, volgens de Marokkaanse overheid niet mogen reizen in verband met het voor Marokkanen geldende reisverbod. Heeft de Minister zicht op hoe groot deze groep is die terug naar Nederland wil reizen? Welk contact heeft de Minister gehad met de Marokkaanse autoriteiten om dit probleem aan te kaarten? Heeft de Minister hierbij benadrukt dat hij verwacht dat deze mensen, als zij dit willen, zo snel mogelijk terug naar Nederland moeten kunnen keren? Heeft de Minister hierover contact gehad met zijn EU-collega's van landen met onderdanen met gelijke problemen? Kan de Minister hier gezamenlijk in optreden richting de Marokkaanse autoriteiten?

De leden van de D66-fractie maken zich net als het kabinet ernstige zorgen over de desinformatie rondom de COVID-19 pandemie, die zich verspreidt via social media en andere kanalen. Zij ondersteunen volledig de in de geannoteerde agenda beschreven noodzaak van transparantie over de herkomst en verspreiding van informatie. Kan het kabinet aangeven waar deze desinformatie vandaan komt? Komt dit uit meerdere hoeken, of is er een duidelijke oorzaak voor de verspreiding van deze desinformatie te bevinden? Zijn er aanwijzingen dat hier statelijke actoren bij betrokken zijn?

De leden van de D66-fractie maken zich echter tegelijkertijd zorgen over hoe verschillende overheden de pandemie misbruiken om journalisten op te pakken, te weren, of de mond te snoeren. Zij zien dat het werk van journalisten wereldwijd nog meer onder druk komt te staan, en op sommige plekken zelfs onmogelijk wordt gemaakt, met als excuus bestrijding van desinformatie rond het virus. De noodmaatregelen die worden genomen waarmee de vrijheid ernstig beperkt wordt, zetten het vrije woord en toegang tot informatie ernstig onder druk. Deelt het kabinet deze zorgen? Op welke wijze zet het kabinet zich ervoor in dat deze pandemie niet misbruikt wordt om journalisten en het vrije woord onder druk te zetten? Wil de Minister deze zorgen en oproep ook op Europees niveau delen, en naast de gezamenlijke aanpak voor de bestrijding van echte desinformatie, ook een gezamenlijk aanpak voor de bestrijding van deze misbruik bepleiten?

De leden van de SP-fractie maken zich er grote zorgen over dat sancties en blokkades in bepaalde delen van de wereld de strijd tegen het coronavirus ernstig kunnen belemmeren. Daarover hebben deze leden ook schriftelijke vragen ingediend. De leden van de SP-fractie vragen de Minister in te gaan op de manier waarop sancties en blokkades de strijd tegen het coronavirus kunnen belemmeren. Ziet de Minister dit gevaar ook? Kan de Minister ingaan op de verschillende landen die te maken hebben met westerse sancties, waaronder Iran, waar de Verenigde Staten economisch oorlog tegen voeren? Hoe stelt de Minister zich op tegenover brede, economische sancties in tijden van pandemie? Welke signalen krijgt de Minister van hulporganisaties en het bedrijfsleven hierover?

De leden van de SP-fractie vragen tevens of de Minister ook specifiek kan ingaan op de situatie in Gaza, waar Israël al vele jaren een illegale blokkade tegen handhaaft. Deelt de Minister de mening dat die blokkade per direct beëindigd moet worden, zodat hulpverlening richting Gaza op gang kan komen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de Minister bereid hier in EU-verband aandacht voor te vragen en aan te dringen op een stevige oproep aan Israël om de blokkade te beëindigen? Ziet de Minister nog andere mogelijkheden om vanuit de EU bij te dragen aan de strijd tegen het coronavirus in Gaza?

De leden van de SP-fractie maken zich daarnaast zorgen over het machtsmisbruik dat op de loer ligt nu overheden wereldwijd hun macht uitbreiden en de bewegingsvrijheid van burgers flink beperken, nu surveillance toeneemt en, geregeld, ook een grote(re) rol aan het leger wordt toebedeeld in de handhaving. Dat kan gemakkelijk ten koste gaan van respect voor mensenrechten. Hoe kijkt de Minister tegen deze problematiek aan? Is hij het ermee eens dat de EU zelf het goede voorbeeld moet geven, door zelf burgerrechten blijvend te beschermen en door in dialoog met andere landen aan te dringen op maximaal respect voor rechten van burgers en dat beperkende maatregelen enkel tijdelijk mogen zijn? Hoe wil de Minister zich hiervoor inzetten?

De leden van de PvdA-fractie vinden het allereerst belangrijk en goed dat niet alleen onder de lidstaten grote overeenstemming bestaat over het belang en de noodzaak van consulaire coördinatie, maar ook dat er bij repatriëringsvluchten actief samenwerking wordt gezocht met andere EU-lidstaten en het kabinet capaciteit op de repatriëringsvluchten beschikbaar stelt aan andere EU-burgers. Wat is nu de stand van zaken met betrekking tot het op gecoördineerde wijze derde landen aanspreken om te bewerkstelligen dat zij hun luchtruim openen voor repatriëring van EU-burgers? Zijn er inmiddels EU-functionarissen ingezet voor het verwezenlijken van landingsrechten?

De leden van de PvdA-fractie maken zich zorgen, omdat de COVID-19 crisis niet alleen de gezondheid bedreigt, maar ook de democratie en mensenrechten onder druk zet. Dit is te zien in Europa, waar in Hongarije het parlement buitenspel is gezet en in Griekenland asielzoekers onder preciaire omstandigheden worden vastgehouden. Waar de situatie op de Griekse eilanden voor asielzoekers voor het uitbreken van de COVID-19 crisis al onhoudbaar was, is dat nu helemaal het geval. Met in totaal tienduizenden mensen op enkele vierkante kilometers en nauwelijks toegang tot sanitaire voorzieningen, zal het virus zich razendsnel onder al vaak getraumatiseerde en kwetsbare mensen, inclusief een grote groep kinderen, kunnen verspreiden. Kortom, zonder ingrijpen van Europese lidstaten zal de situatie ontaarden in een humanitaire ramp. Deelt de Minister de mening dat gezien het acute gevaar wat asielzoekers in deze kampen lopen, er een structurele oplossing moet komen? Is de Minister bereid om hiervoor te pleiten bij uw Europese collega's? En gaat het kabinet ervoor zorgen dat een deel van de kinderen die gevaar lopen, desnoods na checks op COVID-19 en een isolatieperiode, een veiligere plek in Nederland krijgen? Het is ook te zien buiten Europa. Turkije sluit de watervoorziening naar Koerdische gebieden in Syrië af, moslims in Cambodja worden steeds meer gediscrimineerd, overvolle gevangissen in Indonesië en Thailand brengen gevangenen in gevaar, en in Sierra Leone mogen zwangere meisjes niet meer school. Dit zijn maar een aantal van de zorgelijke ontwikkelingen die nu als gevolg van de COVID-19 crisis plaatsvinden. Deelt de Minister de zorgen over deze ontwikkelingen? Gaat hij dit ook bespreken met uw Europese collega's?

In het verlengde hiervan speelt natuurlijk de situatie van mensenrechten-verdedigers, vreedzame activisten en journalisten in landen als Egypte, Saoedi-Arabië en Libië in de gevangenis dan wel in hechtenis zitten in afwachting van hun proces, zo constateren de leden van de PvdA-fractie. De omstandigheden in die gevangenissen, politiebureau en andere locaties waar deze mensen ondergebracht worden, zijn onder normale omstandigheden al slecht en de COVID-19 pandemie maakt het er niet beter op. Enkele landen, waaronder Iran, Ethiopië en Bahrein, hebben daarom al besloten om een groot deel van de politieke gevangenen vrij te laten. Ook de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (VN), Michelle Bachelet, roept op tot de dringende vrijlating van sommige gevangenen om te vermijden dat het coronavirus «ravages» aanricht in de vaak overbevolkte gevangenissen. Het zou hierbij gaan om «de oudste en de zieke gevangenen», gedetineerden die «een laag risico vertegenwoordigen» en ze dringt ook aan op «het vrijlaten van alle mensen die zonder voldoende rechtsgrond vastzitten, met inbegrip van politieke gevangenen en mensen die enkel wegens kritische of dissidente opinies in de gevangenis zitten.» Gaat de Minister tijdens de Raad Buitenlandse Zaken het lot van deze gevangenen nog eens extra onder de aandacht brengen, alsmede het blijvend aandringen op vrijlating van politieke gevangenen?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat tijdens de vorige Raad is gesproken over de geo-economische gevolgen van de COVID-19 crisis en het belang van solidariteit met landen die een slechte infrastructuur hebben op het gebied van gezondheidszorg. Zijn hier ook concrete maatregelen besproken? Zo nee, verwacht de Minister dat tijdens deze Raad te doen? Op welke termijn verwacht hij dat deze zullen komen, om niet alleen de solidariteit met die landen te onderstrepen maar hier ook invulling aan te geven?

De leden van de ChristenUnie-fractie zouden ten aanzien van de repatriëring van EU-burgers graag willen weten welke maatregelen genomen worden om de verspreiding van het coronavirus op die manier tegen te gaan. Zo vragen zij of reizigers op vluchten uit een risicogebied als New York bij aankomst getest worden of in quarantaine gezet worden. Die laatste maatregel wordt op Schiphol in elk geval wel genomen ten aanzien van vreemdelingen die daar asiel aanvragen. Deze leden zijn van mening dat dit ten aanzien van reizigers uit New York of andere gebieden waar veel besmettingen zijn, ook overwogen zou moeten worden. Deelt de Minister deze mening? Zo nee, waarom niet? Wat is het verschil in risico met vreemdelingen die asiel aanvragen?

De leden van de SGP-fractie waarderen de inzet van het kabinet binnen het convenant Bijzondere Bijstand Buitenland – in hechte samenwerking met de private sector. Zorgt dit convenant in de praktijk voor afdoende mogelijkheden voor veilige terugkeer van Nederlandse reizigers naar Nederland of steun voor een veilig verblijf in urgente gevallen wanneer terugkeer onverhoopt niet mogelijk is? Of vergt dit extra budget of capaciteit? Welke andere EU-lidstaten hebben eenzelfde maatregel genomen?

De leden van de SGP-fractie steunen eveneens het pleidooi van het kabinet dat de maatregelen ter bestrijding van desinformatie rond COVID-19 altijd proportioneel en subsidiair, tijdelijk en niet-discriminerend moeten zijn, en dat het waarborgen van grondrechten moet voorop blijven staan. In hoeverre verwacht de Minister dat dit daadwerkelijk het geval zal zijn, en op grond waarvan?

De leden van de SGP-fractie zijn van mening dat, gezien de bevoegdheidsverdeling zoals vastgelegd in de Europese Verdragen, dezelfde randvoorwaarden – proportioneel en subsidiair, tijdelijk en niet-discriminerend – ook in algemene zin dienen te gelden voor de «gecoördineerde actie» in EU-kader ter bestrijding van de corona-pandemie. Deze leden beamen dat naast EU-coöperatie ook samenwerking met de VN, WHO en Wereldhandelsorganisatie (WTO) van belang is.

Operatie Irimi

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de aangekondigde lancering van Operatie Irimi, gericht op de implementatie van het VN-wapenembargo ten aanzien van Libië. Hoe beoordeelt de Minister de huidige veiligheidssituatie in Libië, in het licht van de burgeroorlog en de coronacrisis?

De leden van de PVV-fractie hebben ten aanzien van Libië en het VN-wapenembargo de volgende vragen en opmerkingen. Wat is de exacte stand van zaken met betrekking tot de nieuwe EU-missie Irimi? In het verslag en in de geannoteerde agenda staat dat er een politiek akkoord is. Kan de Minister inmiddels aangeven welke landen een militaire bijdrage hebben toegezegd en welke capaciteiten aan de missie worden geleverd? De leden van de PVV-fractie willen graag een beter beeld krijgen van de missie en de deelnemende landen.

In de stukken staat dat de missie zich primair richt op de implementatie van het VN-wapenembargo, zo lezen de leden van de PVV-fractie. Nu is algemeen bekend dat meerdere landen het VN-wapenembargo aan hun laars lappen. Enkele dagen geleden verscheen bijvoorbeeld het bericht dat een Frans marineschip heeft opgetreden tegen een Turks vrachtschip dat in strijd met het VN-wapenembargo zware wapens probeerde af te leveren in Libië.⁵ Klopt dit bericht? En hebben de Fransen dit incident aan de leiding van de nieuwe EU-missie gerapporteerd? Zo ja, wat hebben ze hierover gemeld?

Onlangs verscheen er ook een BBC-reportage waarin uiterst gedetailleerd werd blootgelegd hoe Turkije het VN-wapenembargo schond.⁶ De leden van de PVV-fractie waren onder de indruk van dit knappe journalistieke werk, maar vragen zich wel af of, en zo ja welke, gevolgen hieruit gaan voortvloeien. Effectief handhaven kan alleen als er ook sancties achter de hand worden gehouden en worden ingezet tegen overtreders. Deze leden willen weten of Nederland het op basis van de BBC-rapportage voldoende aannemelijk acht dat Turkije het VN-wapenembargo heeft geschonden, nota bene kort nadat het embargo werd afgekondigd. Zo nee, waarom niet? En indien het niet voldoende aannemelijk geacht wordt, verricht men dan wel nader onderzoek naar de voornoemde incidenten?

De leden van de PVV-fractie willen dat Nederland de Turkse schending van het VN-wapenembargo agendeert voor de komende Raad Buitenlandse Zaken. Als de Minister nog niet wil spreken van een schending, eisen deze leden dat het desalniettemin op de agenda wordt geplaatst en dat de Minister dan pleit voor een aanvullend onderzoek naar de Turkse wapenleveranties – zoals blijkt uit onder meer de BBC-rapportage – zodat op termijn een definitief oordeel wel mogelijk is. Is de Minister hiertoe

⁵ Greek City Times, «French navy intercepts ship with Turkish weapons heading for Libya» (<https://greekcitytimes.com/2020/03/29/french-navy-intercepts-ship-with-turkish-weapons-heading-for-libya/?amp>).

⁶ Reportage van de BBC, te bekijken op: <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-52037533/turkey-sends-secret-arms-shipments-into-libya>.

bereid? Zo nee, is het wapenembargo dan geen papieren tijger? De leden van de PVV-fractie hopen van niet.

De leden van de D66-fractie zijn verheugd dat Operatie Irina van start gaat om het wapenembargo tegen Libië te monitoren. De leden waarderen het dat Griekenland haar havens openstelt voor de ontschepping van personen die op basis van het internationaal zeerecht worden gered door schepen die onderdeel uitmaken van de Operatie. Voorts vragen zij hoe het besluit dat geredde personen herverdeeld worden onder de landen die meevaren met de operatie tot stand is gekomen. Zij vragen zich daarbij af of hierbij geen *freerider*-gedrag kan ontstaan bij lidstaten die wel baat hebben bij het bestaan van de missie, maar hieraan zelf niet bijdragen en vervolgens ook geen drenkelingen hoeven over te nemen. In hoeverre verwacht het kabinet dat landen zich ook daadwerkelijk vrijwillig zullen aanmelden om drenkelingen over te nemen, gelet op de Europese discussies hierover in het verleden? Hoeveel lidstaten doen er in totaal mee aan Operatie Irini? Welke bijdrage zal Nederland leveren aan deze operatie?

Ten aanzien van de situatie in Libië hebben de leden van de SP-fractie de volgende vragen en opmerkingen. Deze leden steunen zonder meer de oproep van de VN voor een humanitair staakt-het-vuren vanwege de verspreiding van het coronavirus, ook in Libië. Maar er zijn voortdurende gevechten in dit land. Deze leden vragen de Minister in te gaan op de achtergronden van het opnieuw oplaaien van het geweld in Libië. Waarom lukt het maar niet, ook niet nu er een pandemie rondwaart, om in ieder geval te komen tot het zwijgen van de wapens?

De leden van de SP-fractie vinden het terecht dat de EU de oproep aan iedereen om zich aan het wapenembargo tegen Libië te houden, herhaalt. Deze leden vragen de Minister welke landen zich niet aan het embargo houden en welke maatregelen de EU neemt of overweegt tegen deze landen. In hoeverre is de EU bereid naleving van het wapenembargo met drukmiddelen proberen af te dwingen?

De leden van de SP-fractie hebben grote zorgen dat de nieuwe EU-missie gericht op Libië bij kan dragen aan mensenrechtenschendingen in het land. Dit komt vooral omdat samengewerkt wordt met de kustwacht van Libië, die bekend staat om haar wanpraktijken. Deze leden vragen de Minister in detail in te gaan op de wijze waarop de nieuwe EU-missie met de Libische kustwacht samenwerkt. Klopt het dat de Libische kustwacht ingeseind zal worden als mensen het land proberen te ontvluchten? Wat is het beleid van de EU op dit punt? Hoe voorkomt de Minister dat de EU betrokken raakt bij mensenrechtenschendingen? En wat is de volkenrechtelijke basis voor deze EU-missie? Wat, vragen de leden van de SP-fractie tenslotte, zal de precieze rol zijn van Nederland binnen deze missie, zowel bij aanvang van de missie als (mogelijk) in de toekomst?

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben in het verslag van de vorige Raad gelezen dat het wapenembargo tegen Libië aan de orde is geweest. Met betrekking daartoe zouden zij de Minister willen vragen of hij kennis heeft genomen van de reportage van BBC News over Turkse wapenleveranties aan Libië.⁷ Kan de Minister uit eigen informatie of uit informatie van EU-collega's bevestigen dat Turkije in overtreding van het embargo wapens heeft geleverd aan Libië? Zo nee, acht hij de gepresenteerde informatie van de BBC geloofwaardig? Zijn deze schendingen van het embargo aan de orde gekomen tijdens de Raad? Hoe kan de nieuwe Operatie Irini dergelijke wapenzendingen voorkomen? Was de Operatie

⁷ Reportage van de BBC, te bekijken via: <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-52037533/turkey-sends-secret-arms-shipments-into-libya>.

Sophia niet meer actief de laatste maanden? De leden van de ChristenUnie-fractie roepen de Minister ertoe op deze kwestie in de komende Raad aan de orde te stellen en aan te dringen op passende maatregelen om deze wapenleveranties tegen te gaan. Is de Minister daartoe bereid? Welke maatregelen acht hij passend?

Wat betreft de situatie rond Turkije en Syrië vragen de leden van de ChristenUnie-fractie of hij kan bevestigen dat Turkije de groepen migranten die het naar de grens had gestuurd weer aan het terugtrekken is. Is die terugtrekking volledig? Wat kan de Minister melden over de voortgang van de gesprekken met Turkije over de uitvoering van de EU-Turkijeverklaring?

De leden van de SGP-fractie verzoeken de Minister een nadere duiding en beoordeling te geven van de noodzaak of wenselijkheid en de vormgeving van Operatie Irini in Libië. Welke lidstaten dragen hieraan op welke wijze bij, en in hoeverre en op welke manier kan of zal ook Nederland op korte of lange termijn betrokken zijn of worden bij deze operatie?

Overige onderwerpen

De leden van de VVD-fractie hebben voorts vragen over de situatie in Irak. Hoe beoordeelt de Minister de huidige veiligheidssituatie in Irak, in het licht van het lokale geweld, de politieke situatie en de coronacrisis? De VVD-fractieleden hebben vernomen dat Turkije de migranten bij de Turks-Griekse grens heeft weggehaald in verband met het corona-virus. Kan de Minister informeren naar de actuele stand van zaken langs de Griekse grens? Hoe beoordeelt de Minister de huidige veiligheidssituatie in het noorden van Syrië, in het licht van de burgeroorlog, de vluchtelingen en de coronacrisis?

II. Antwoord/reactie van de Minister

III. Volledige agenda

Geannoteerde agenda extra informele Raad Buitenlandse Zaken 3 april 2020, brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, S.A. Blok, d.d. 31-03-2020.

Verslag videoconferentie Raad Buitenlandse Zaken d.d. 23 maart 2020, brief van de Minister van Buitenlandse Zaken S.A. Blok, d.d. 25 maart 2020.